

Crna Gora
ML Centar za stručno obrazovanje

06-604/24-385

Podgorica, 09.04.2024.god.

IZVJEŠTAJ O ŠKOLSKIM PLANOVIMA I REALIZOVANIM AKTIVNOSTIMA ŠKOLSKIH TIMOVA ZA RAD SA NADARENIM UČENICIMA (2022-2024)

Na poziv Centra za stručno obrazovanje koji je poslat 16.01.2024.god. na adrese 41 obrazovne ustanove, tražena dokumenta poslalo je 19 škola ili 46,3% od ukupnog broja srednjih stručnih, mješovitih, umjetničkih škola i obrazovnih centara. Dobili smo 19 planova školskih timova za rad sa nadarenim učenicima za tekuću školsku godinu (2023/24) i 18 izvještaja o realizovanim aktivnostima u prošloj školskoj godini (2022/23). 22 ustanove uopšte nisu odgovorile na zahtjev.

U toku perioda za dostavljanje dokumenata, školama je po iskazanom zahtjevu pružana podrška u prikupljanju dokumentacije, u smislu slanja dodatnih informacija, formulara za program i sl.

Nakon analize dostavljenih planova, sa nastavnicima je organizovan online sastanak (02.04.2024. 11-12:30h) u cilju prezentovanja pozitivne prakse rada sa nadarenim učenicima u ustanovama koje realizuju stručno obrazovanje.

SADRŽAJ PLANOVA RADA ŠKOLSKIH TIMOVA ZA PODRŠKU NADARENIM UČENICIMA

Sadržaj školskog plana i programa za rad sa nadarenim učenicima definisan je Strategijom za razvoj i podršku darovitim učenicima (2015-2019), gdje se navodi:

„Direktor škole treba da osigura da se u školi poštuju procedure za identifikaciju darovitih učenika uz korišćenje više kriterijuma. Stručni saradnici, nastavnici, roditelji/staratelji, učenici, vršnjaci, direktori i članovi zajednice moraju biti uključeni u proces identifikacije. Svaka škola treba da formira Tim za podršku i praćenje rada sa darovitim učenicima u školi. Tim treba da se sastoji od predstavnika nastavnika, stručnih saradnika, roditelja i učenika, a njime treba da rukovodi koordinator (po pravilu stručni saradnik) koga imenuje direktor škole. Uloga tima je da promoviše značaj i prati rad sa darovitim učenicima u školi, da saraduje sa predstavnicima obrazovnih institucija sistema, naučnih institucija, nevladinih organizacija i drugih subjekata koji pružaju podršku darovitim učenicima.

Crna Gora *ML Centar za stručno obrazovanje*

Stručni saradnici treba da doprinesu otkrivanju i identifikaciji darovitih učenika i daju podršku, tako što će sprovoditi psihološke i pedagoške procjene, pružati savjetodavnu pomoć učenicima, nastavnicima i roditeljima, zastupati najbolje interese učenika, sprovoditi razvojne programe za podršku učenicima, nastavnicima i roditeljima.“

Cilj školskog tima

Primarni i glavni cilj tima jeste da na nivou škole što ranije prepozna, identifikuje i razvija stvaralačke potencijale darovitih učenika, pruži im odgovarajuću vaspitno-obrazovnu podršku i pomoć, i pruži priliku svakom potencijalno darovitom učeniku da na pravi način razvija svoje potencijale i sposobnosti.

Cilj školskog tima je i motivacija nastavnika, stvaranje povoljne klime za razmjenu iskustava i znanja o radu sa talentovanim učenicima, kao i stvaranje pozitivne atmosfere u školi prema znanju, radu, postignuću.

Nastavnici, uz podršku, imaju odgovornost da ukazuju na izuzetne potencijale i sposobnosti djeteta, a zatim i da se uključuju u proces identifikacije nadarenih i talentovanih učenika u svojim odjeljenjima. Identifikacija darovitosti učenika je sastavni dio procesa nastavnikovog prepoznavanja individualnih potreba učenika. Nastavnici mogu inicirati identifikaciju nadarenih učenika u dogovoru s roditeljima/starateljima, stručnim saradnicima i ostalim članovima kolektiva." Rad sa talentovanim učenicima je obaveza svakog nastavnika, ne bi trebalo da bude odraz posebne volje i entuzijazma.

Preporučeni ciljevi su sljedeći:

- Formirati tim za podršku i praćenje rada sa darovitim učenicima
- Identifikovati darovite učenike
- Obezbijediti podršku tokom redovne nastave
- Obezbijediti podršku tokom dodatne nastave
- Obezbijediti učešće darovitih učenika u sekcijama
- Obezbijediti učešće darovitih učenika u vannastavnim aktivnostima
- Organizovati i obezbijediti učešće darovitih učenika na takmičenjima, konkursima, projektima
- Motivisati, informisati i obezbijediti učešće darovitih učenika u aktivnostima u skladu sa njihovim afinitetima
- Usmjeravati darovite učenike da planiraju profesionalni razvoj, u skladu sa svojim afinitetima
- Konstruktivna saradnju sa roditeljima

Crna Gora *ML Centar za stručno obrazovanje*

Planiranje rada školskih timova

Planove za rad tima u školskoj 2023/24.godini predalo je 19 škola, četiri muzičke i 15 srednjih stručnih, mješovitih škola i obrazovnih centara.

Planovi su korektni, sadrže skoro sve potrebne komponente rada tima, realistični su i bazirani na aktivnostima kojima se škole zaista bave tokom školske godine. Plan treba da sadrži kolonu REALIZACIJA, da bi se lakše pratilo da li je nešto realizovano ili ne i dalo objašnjenje o načinu realizacije ili razlozima zašto nije.

U velikom broju planova nema predviđene saradnje sa roditeljima, što je takođe potrebno planirati i što više uključivati roditelje i otvarati im vrata za saradnju. Takođe, planovi u većini ne sadrže aktivnosti vezane za karijernu orijentaciju nadarenih učenika.

SADRŽAJ ŠKOLSKIH IZVJEŠTAJA O RADU SA NADARENIM UČENICIMA

Izvještaj o realizaciji aktivnosti u školi vezanih za nadarene učenike bi trebalo da sadrži sve elemente plana, sa planiranim vremenom i zaduženim osobama za realizaciju, i rubrikom u kojoj će se evidentirati da li je nešto realizovano ili ne. Izvještaj treba da sadrži i tekstualni dio u kojem bi trebalo pojasniti kako su aktivnosti realizovane i ukoliko nisu, pojasniti razloge zbog čega. Škole su sastavljale izvještaj u raznim oblicima, tako da iz njega nekad jeste, a nekad i nije jasno vidljivo da li je plan realizovan ili nije.

Aktivnosti u umjetničkim (muzičkim) školama tokom 2022/23.godine

Individualni rad i mali broj učenika u odjeljenjima su najbolji preduslovi za rad sa nadarenim učenicima, zbog toga se posebnost i kvalitet u radu primjećuje naročito u izvještajima umjetničkih škola, koje zbog mogućnosti individualnog praćenja djeteta mogu stvoriti naročito podsticajnu sredinu za razvijanje talenata.

Dominiraju pripreme za državna i međunarodna takmičenja, festivale i javni nastupi na proslavama Dana škole, novogodišnjim koncertima, gostovanjima, projektima. Ima i drugih aktivnosti – masterklas radionice, radionice za razvoj socijalnih i emocionalnih vještina, zidne novine, večeri poezije, predavanja, posjeta koncertima, seminari, rad sa stručnjacima iz određenih oblasti i sl.

Koleginice stručne saradnice prepoznale su da je dalje potrebno raditi na podsticanju i unaprijeđivanju individualnog rada sa učenicima, pitati učenike kakva podrška im je još potrebna. Isto je potrebno uraditi i sa roditeljima.

Učenici su prema školskim izvještajima postigli sjajne rezultate u školskoj 2022/23.godini, dominiraju prve i druge nagrade na međunarodnim takmičenjima, a postoje i specijalne nagrade.

Crna Gora *ML Centar za stručno obrazovanje*

Aktivnosti u stručnim školama tokom 2022/23.godine

IDENTIFIKACIJA

S obzirom da za srednje stručne škole ne postoje prilagođeni testovi za identifikaciju nadarenosti, nastavnici sami prema određenim karakteristikama procjenjuju nadarene učenike. Uglavnom su to izražene posebne sposobnosti, sklonosti, interesovanje, odlične ocjene na redovnoj nastavi. Kod nadarenih učenika je evidentna zainteresovanost, sposobnost, **brzina u radu** – za prirodne nauke, **kreativnost i analitičnost** u povezivanju gradiva – za društvene nauke, **originalnost** – za umjetnosti, **umješnost u upotrebi literature, kritičko mišljenje**, razvijene **strategije i tehnike učenja** i sl..

Postoje škole (SEŠ “Vaso Aligrudić” Podgorica) koje su razvile praksu učeničkog portfolija koji vodi stručna služba, u kome se nalaze podaci i o interesovanjima, postignućima u osnovnoj školi, talentima i sl.

Nastavnici su izrazili potrebu i mišljenje da bi se praksa mogla unaprijediti u pravcu da učenici koji su identifikovani u osnovnoj školi kao nadareni, pri upisu donesu odgovarajući dokumentaciju u srednju školu, ili da to bude sprovedeno kroz MEIS, kako bi se rad sa tim učenicima mogao samo nastaviti u skladu sa njihovom motivacijom i sposobnostima.

SADRŽAJI KOJIMA ŠKOLE RAD SA NADARENIM UČENICIMA

Individualni rad na redovnoj nastavi i na dodatnoj nastavi, unaprijeđivanje znanja učenika ishodom učenja koji prevazilaze zahtjeve redovne nastave.

U školama postoje **sekcije** u kojima učenici mogu pokazati kreativnost: dramska sekcija, recitatorska sekcija, debatni klub, prevodilačka radionica, mladi pronalazači, đачki parlament, kao i školski sportski timovi/klubovi.

Izuzetno podsticajna situacija za učenike je kada škole obezbjeđuju raznovrsnu kvalitetnu **saradnju sa poslodavcima** kod kojih se praktična nastava može realizovati u punom obimu i uz pravu **podršku instruktora/mentora** koji obavlja posao u realnom sektoru, što je za učenika motivišuće, stvara dobre prilike da postane svjestan svog talenta i da ga razvije.

Pripreme za nacionalna, (školska, državna i ona koja organizuju privredna društva, strukovna udruženja, nevladine organizacije i sl.) i **internacionalna takmičenja** (EuroSkills, regionalna takmičenja, olimpijade znanja i dr.) iz oblasti **stručnih kompetencija** (turizam, kuvarstvo, usluživanje, elektrotehnika, robotika, IT, programiranje, ekonomija, preduzetništvo (Poslovni izazov, Moja zelena biznis ideja), kaligrafija, zaštita životne sredine, prva pomoć i dr.), ali i **ključnih**

Crna Gora
PL Centar za stručno obrazovanje

kompetencija – prirodne i društvene nauke, STEM, književnost – besjedništvo, recitatorstvo, pjesništvo, novinarstvo; šahovski i drugi sportski školski klubovi i sl.

Podrška u pripremi za učešće na različitim konkursima (nagradnim, za stipendije i sl.).

Podrška učenicima za učešće u **projektima mobilnosti** i ljetnjim školama, kampovima – izuzetne prilike za sticanje samostalnosti, nezavisnosti, razvijanje životnih vještina, suživota, finansijske pismenosti i dr.

Organizovane posjete raznim stručnim sajmovima, izložbama, danima nauke, obilježavanje različitih događaja i sl.

SSŠ Bijelo Polje, obilježavanje
Dana mola

<https://youtu.be/1COA0WmMxtk?si=KPxlqvqxfGCKZhJ>

Takođe, **pojedinačne radionice**, sa unaprijed zadatim istraživačkim-problemskim zadatkom, na kojima se rješava neki konkretan problem. Ovaj vid aktivnosti jeste oblik dodatne aktivnosti realizovan u vidu pojedinačne radionice otvorene za sve učenike, koja organizovana oko nekog problema iz jedne ili više oblasti. Na radionice mogu biti pozvani ljudi iz struke van škole, koji pokazuju više nivoe stručne upotrebe znanja u direktnom poslu ili eksperimentu koji se izvodi pred učenicima. (SSŠ Bijelo Polje)

Prilike im se otvaraju i kada im se omogući **da oni budu predavači, da preuzmu organizaciju** nekog događaja u školi, kad im se ukaže povjerenje i omogući kreativni rad.

Učenicima se daju **dodatni ishodi učenja**, u skladu sa preporukom iz obrazovnog programa, definišu se **viši nivoi znanja** i sl.

Časovi dodatne nastave se održavaju uživo i online.

Talentovanim i zainteresovanim učenicima se daje da pripremaju i uređuju školske portale i stranice na društvenim mrežama. Učestvuju u kreiranju TV i radio emisija, programa za omladinu. (SSŠ “Ivan Uskoković” PG)

SEŠ “Vaso Aligrudić” Podgorica – učenici su uz podršku mentora kolegice Aleksandre Budrak razvili revolucionarnu pametnu ogrlicu za kućne ljubimce. Ova ogrlica osim praćenja lokacije u stvarnom vremenu putem GPS-a, sadrži i elektronski uređaj za dresuru i sprječavanje nepoželjnog ponašanja.

Crna Gora
JU Centar za stručno obrazovanje

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

- Evidentno je da u školama koje realizuju stručno i umjetničko obrazovanje postoje izuzetno vrijedni i kreativni nastavnici i stručni saradnici koji imaju značajno iskustvo u radu sa nadarenim učenicima i to je potrebno dodatno promovisati i učiniti vidljivim kao vrijednu pedagošku praksu.
- Potrebno je pozvati sve škole da izvrše svoje obaveze u smislu obrazovanja tima i kreiranja plana rada sa nadarenim učenicima.
- Potrebno je unaprijediti praksu i sve postojeće podatke o identifikovanom nadarenom učeniku iz osnovne škole učiniti dostupnim srednjim školama prilikom tranzicije, u formi portfolija ili preko MEIS sistema.
- Srednjim školama je potrebna obuka, usmjeravanje i savjetovanje o tome kako da identifikuju učenike, s obzirom da su škole koje su urađene namijenjene učenicima osnovnih škola. Osim učenika koji su identifikovani kao nadareni, dodatne podsticaje, planiranu stimulaciju, podršku, sadržaje potrebno je povremeno plasirati svim učenicima. Oni su u periodu kad se intenzivno traže u različitim oblastima, kad ih interesovanja „vuku“ na različite strane, nisu svi podjednako spremni i voljni za takmičenja i konkurse kao oblike iskazivanja svojih talenata. Važno je podržati sve učenike da budu svjesni sebe i svojih sposobnosti i interesovanja.
- Podaci u izvještajima ukazuju na to da nastavnici još uvijek nedovoljno posvećuju pažnju učenicima koji mogu da postignu više od redovne nastave. Upitno je kako vrijeme koje se posvećuje učenicima, tako i sadržaji i metode rada. Nastavnike je potrebno usmjeravati na planiranje sadržaja i ishoda koji su zahtjevniji, koji bi bili zanimljivi učenicima koji sa uspjehom savladavaju redovno školsko gradivo, za šta im je obrazovnim programima dat prostor.
- Veliki značaj u motivisanju učenika srednjih škola imaju školski klubovi (debateri, parlamentarci i sl.) u kojima su učenici aktivni i imaju liderske uloge. Potrebno im je dati pravo mjesto u školi, pružiti podršku u organizaciji aktivnosti i vrednovati njihova postignuća.
- Više škola izrazilo je potrebu za unaprijeđenjem kompetencija nastavnika, kako bi se unaprijedio kvalitet planiranja i realizacije sadržaja za nadarene učenike u redovnoj i drugim oblicima nastave, te nastavnici osnažili da individualizuju i diferenciraju svoju nastavu, te je potrebno planirati obuke nastavnika i stručnih službi na ovu temu.

Izvještaj sačinila:

Vjera Mitrović Radošević, samostalna savjetnica I za kvalitet u inkluzivnom obrazovanju, JU Centar za stručno obrazovanje

Crna Gora *ML Centar za stručno obrazovanje*

DODATAK – O NADARENOSTI (iz izvještaja muzičkih škola)

O darovitosti

Koncepcija i definisanje pojma darovitosti

Prije nego što će postati psihološki fenomen, darovitost je prepoznata kao izvor društvene i lične dobrobiti, koju blagovremeno treba otkriti i njegovati. Pripadao joj je i status neobične pojave koja pored divljenja pobuđuje i zavist i zaziranje i koja je izjednačena sa ludilom – ljudi su se plašili darovite djece misleći da suviše rano za svoj uzrast posjeduju velika znanja. Za psihologiju darovitosti su najzaslužniji Frensis Golton i Luis Terman.

Frensis Golton je 1884 u Londonu otvorio antropometrijsku laboratoriju. 1869. godine napisao je knjigu “Nasledna genijalnost” i upoznao tadašnje naučnike sa zakonom “odstupanja od prosjeka”, te pokazao raspodjelu sposobnosti na 14 podioka, 7 ispod i 7 iznad prosjeka. U njegovoj koncepciji darovitost je okarakterisana kao ekstremno odstupanje od prosjeka u postizanju eminentnosti, da bi negiranjem značaja sredinskih činilaca, eminentnost bila izjednačena sa naslijeđenom “prirodnom” sposobnošću. Šta ta sposobnost podrazumjeva? Podrazumjeva one kvalitete intelekta koji čovjeka nagone da čini djela i pribavi reputaciju”

On je tvorac Trokomponentne definicije (kapacitet, rani žar i moći da se radi). Goltonova definicija uspostavlja novi mit o neraskidivoj vezi “prirodne sposobnosti” i postignuća i o darovitom djetetu kao ocu darovitog odraslog.

Luis Terman i sam darovit 1921. godine na Stenfordskom univerzitetu je pokrenuo projekat “Razvojna studija genijalnosti”. Tokom tri decenije ispitivao je 1528 darovitih i pokušao da odgovori na pitanje koje su fizičke i mentalne crte karakteristične za darovitu djecu i u kakvu osobu odrasta daroviti djeteta. Izabrao je najboljih 1% u školskoj populaciji IQ veći od 140. Darovitost je poistovjetio sa visokom inteligencijom, a inteligenciju izjednačio sa postignućem na testu. Terman se može shvatiti kao propagator shvatanja da je darovitost ono što mjere testovi inteligencije. Smatrao je da je u pitanju izvanredna sposobnost rezonovanja prilikom rješavanja problema, prilagođavanja novim situacijama i učenje kroz iskustvo i da je IQ pokazatelj ove darovitosti. Nije pridavao značaj sredinskim faktorima, ali je korigovao svoje gledište. Empirijski podaci su pokazali da postoje djeca koja svoje napredovanje duguju okolnostima, a u njegovom uzorku darovitih bilo je i onih koji kasnije u životu nisu postigli uspjeh. Takođe je zaključio da intelekt i postignuće nisu u savršenoj korelaciji.

U postmodernom dobu Renzuli formira koncepciju tri prstena, 1986 nastupa kao praktičar iz oblasti obrazovanja i smatra da svaka definicija darovitosti treba da da okvir za definisanje Sistema identifikacije i obrazovanja darovitih. Darovitost je stanje koje se kod nekih ljudi može razviti ukoliko dođe do interakcije između osobe, sredine i određene oblasti ljudske djelatnosti i izražava

Crna Gora *ML Centar za stručno obrazovanje*

nadu da će se naglasak pomjeriti sa koncepta darovitosti, kao crte ličnosti na razvijanje darovitih ponašanja.

Kreativno-produktivnu darovitost čine tri klastera: **natprosječna sposobnost** (opšta i specifične), **posvećenost zadatku** (fokusiran oblik motivacije, naporan rad) i **kreativnost** (fluentnost, originalnost i fleksibilnost, radoznalost, estetska osjetljivost). Sve tri su nužni uslovi za pojavu darovitosti i sve tri su u interakciji sa sredinom. On zaključuje da se darovito ponašanje sastoji u mišljenju i postupcima koji proističu iz interakcije tri klastera ljudskih osobina: sposobnosti, posvećenosti i kreativnosti.

Gardnerova teorija multiplih inteligencija ili talenata

Kakva je priroda uma koji je sposoban da iznjedri mnoštvo umjeća i produkta? Prema Gardneru, ljudski um je naštimovan na osam različitih sadržaja odnosno inteligencija:

Lingvistička –jezičko izražavanje i razumjevanje

Logičko-matematička – uočavanje logičkih i numeričkih obrazaca, operisanje brojevima

Muzička – uočavanje, pamćenje muzičkih obrazaca

Spacijalna- sposobnost mentalne reprezentacije i transformacije prostornih odnosa

Tjelesno-kinetička - kontrola i ekspresivno korišćenje pokreta

Prirodnjačka –razlikovanje živih bića, osjetljivost na pojave u prirodi

Interpersonalna – da se uoči i odgovori na emocionalno stanje druge osobe

Intrapersonalna –poznavanje sebe, pristup sopstvenim osjećanjima

DAROVITI DOŽIVLJAJ SEBE

Kako je to biti darovit?

Neposredan doživljaj darovitosti – kako se darovita osoba osjeća u trenutku kada angažuje svoj talenat?

Metod “uzorkovanja doživljaja” - Rad u domenu talenta je praćen visokim nivoom koncentracije, lakoćom da se ona postigne i održi, jasna predstava o tome šta se radi i samozaboravom. Rad prerasta u zadovoljstvo.

Darovitost i doživljaj sebe - zato što darovitost omogućava da se radi nešto što je u isti mah prijatno, izazovno i važno ona ima ulogu u ukupnom doživljaju sebe. U poređenju sa prosječnim adolescentima koji imaju fragmentiran doživljaj sebe sačinjeno od konvencionalnih očekivanja

Crna Gora *ML Centar za stručno obrazovanje*

vezanih za uloge, darovite osobe imaju jasnije izražen osjećaj ko su i ko žele da budu, od ranijih dana su skrojili jasne životne teme zasnovane na vještinama.

Na intra-personalnom planu postojanje neke izuzetne sposobnosti djeluje kao integrišuća sila koja pomaže da se uobličí osjećaj identiteta. Darovitost stvara drugačiju organizaciju sebe, a talenat na interpersonalnom planu podrazumeva različitost. Jedan deo sebe proizilazi iz doživljaja različitosti od drugih. Formiranje identiteta se odvija na 2 kolosjeka – darovite osobe - moraju da njeguju svoju normalnost, jer ona ne dolazi sama po sebi. Ono što može da poremeti ravnotežu jeste neprihvatanje različitosti ili insistiranje na njoj.

Mnogi autori pažnju posvećuju etiketiranju darovitih osoba, “darovitost kao stigma”, kako daroviti reaguju na ovu oznaku, kako prihvataju ulogu koja im se nameće spolja, kako se mijenja položaj u grupi? Autori smatraju da darovite osobe žele normalne socijalne interakcije, vjeruju da se ljudi prema njima ophode na drugačiji način i vjeruju da mogu da utiču na to kako ih drugi opažaju manipulišući informacijama o sebi. Darovite osobe su sklone da “konformitujućí se izbjegavaju stigmatizaciju” i zato postoji opasnost da pravi doživljaj sebe bude zamjenjen lažnim.

Identifikacija darovitih učenika

Identifikacija darovitih učenika može se vršiti popunjavajući **ček liste**. Njih mogu popuniti sami učenici, ali mogu biti i izrađene za roditelje, nastavnike, stručne saradnike. Takođe učenici mogu raditi određene psihološke testove ili testove znanja.

KO SVE MOŽE DA UOČI DAROVITOST KOD DJECE?

- *Roditelji
- *Učitelji
- *Nastavnici
- *Psiholozi i pedagozi
- *Drugovi iz razreda

Učitelji/nastavnici mogu prepoznati darovitost kod učenika bez obzira na jezik koji govori ukoliko:

- *Brzo uči i dobro pamti;
- *Pokazuje neobičnu intelektualnu radoznalost;
- *Djeluje nezavisno;
- *Zna da prenese ideju, čak i nevebalno;

Crna Gora *ML Centar za stručno obrazovanje*

*Pokazuje sposobnost inicijative.

❖ *Greške koje učitelji/nastavnici najčešće prave pri procjeni darovitih učenika*

*Neki nastavnici identifikuju samo one učenike koji postižu puno, redovno rješavaju domaće zadatke i rade ono šta se od njih očekuje.

*Slabo su zapaženi učenici koji dolaze iz drugih sredina ili koji tek uče jezik.

*Prema nekim istraživanjima nastavnici prepoznaju darovitu djecu sa samo 5% tačnosti, ne uzimajući u obzir široku lepezu komponenti koje čine aspect darovitosti.

*Često sami učenici imaju jasniju sliku o tome ko su daroviti učenici u njihovom razredu.

❖ *Tri grupe darovite djece koja podbacuju:*

Ova djeca se identifikuju kroz različite vrste psiholoških testova

1. **Identifikovani kao daroviti**- imaju slabu predstavu o sebi, karakteriše ih nedostatak motivacije i lijenost i nerjetko se prestaju smatrati darovitima.
2. **Djeca čija darovitost nije prepoznata**- Njihove poteškoće dovode do sniženog IQ rezultata, a njihov potencijal ostaje nepoznat.
3. **Učenici čije su mogućnosti i poteškoće međusobno prikrivaju**-njihova dostigunuća su ispod njihovih potencijala.

❖ *Obrazovna rješenja*

*Izdvajanje: podrazumijeva učenje u posebnom, specijalnom okruženju;

*Ubrzavanje: podrazumijeva samo ubrzano školovanje, bez posebnog i proširenog programa;

*Obogaćivanje: podrazumijeva učenje po posebnom, prilagođenom programu, koji treba da obezbijedi dodatna, kompleksnija i sazajno izazovnija obrazovna iskustva.

❖ *Principi u radu sa darovitom djecom*

Poželjno je stvarati što više mogućnosti za učenikovo istraživanje i otkrivanje sa ciljem zadovoljenja motiva intelektualne radoznalosti.

Poželjno je pokazati učenicima da njihove “neobične” ideje imaju svoju vrijednost, i prema njima se treba odnositi sa poštovanjem.

Potrebno je pružiti mogućnost darovitim učenicima da što češće riješavaju kompleksne probleme a pritom i dožive uspjeh i zadovoljstvo u radu.

Crna Gora *PI Centar za stručno obrazovanje*

Potrebno je obezbjediti timsku, problemsku i individualizovanu programiranu nastavu, uz što češće podsticanje viših nivoa znanja.

Poželjne osobine učitelja darovite djece

- *Entuzijizam
- *Toplina
- *Posjeduje visok nivo samopouzdanja
- *Posjeduje izraziti smisao za humor
- *Ima originalne zamisli
- *Posjeduje sposobnost analize
- *Posjeduje visoku verbalnu sposobnost
- *Ima želju za uspjesima
- *Posjeduje sposobnost motivacije
- *Ima blizak odnos sa učenicima
- *Fleksibilnost

Vrednovanje i izvještavanje o postignućima i napredovanju darovitih učenika

Vrednovanje podrazumijeva praćenje učenja i postignuća i procjenjivanje usvojenosti očekivanih vaspitno obrazovnih ishoda.

Izveštavanje podrazumijeva razmjenu informacija između roditelja i škole, ili između dvije škole prilikom prelaska učenika iz osnovne u srednju školu.

U okviru redovne nastave primjenom motivacionih sredstava (pohvala, nagrada, kritika itd.), vrši se stimulisanje učenika. Glavni segment usmjeren je ka razvijanju i njegovanju talenta, putem anketnih upitnika, kutije za sugestije, kao i individualnih razgovora sa nastavnicima. Putem roditeljskih sastanaka obavlja se edukacija roditelja za otkrivanje dječijih interesovanja i sposobnosti, daju se prijedlozi za racionalno i kvalitetno korišćenje slobodnog vremena učenika.